

ISSN:1306-3111

e-Journal of New World Sciences Academy
2010, Volume: 5, Number: 1, Article Number: 2C0017

VOCATIONAL SCIENCES

Received: May 2009
Accepted: January 2010
Series : 2C
ISSN : 1308-7355
© 2010 www.newwsa.com

Esra Varol

Şule Civitci

Gazi University
varolesra@gazi.edu.tr
civitci@gmail.com
Ankara-Turkey

**OKULÖNCESİ ÇOCUKLARIN GİYİNME BECERİLERİNİ KOLAYLAŞTIRMAYA YÖNELİK
GİYSİ TASARIMLARI**

ÖZET

Bu araştırmada okulöncesi çocukların öz bakım becerilerinden bir tanesi olan giyinme becerisi ele alınmıştır. Araştırmada okul öncesi dönemdeki, 4 ve 5 yaşındaki 34 kız, 33 erkek toplam 67 çocuğun giyinme becerileri, tercih ettikleri giysi özellikleri, sevdikleri giysi renkleri ve süslemeler incelenmiştir. Ayrıca çocuklarının giyinme becerisine yönelik annelerin değerlendirmeleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Araştırma yöntemi betimsel yöntemdir. Araştırma verilerinin toplanmasında gözlem ve anket teknikleri kullanılmıştır. Araştırma bulguları frekans, yüzdeler ve cinsiyet açısından karşılaştırılmalı olarak marjinal tablolarla sunulmuştur. Araştırma bulguları doğrultusunda okulöncesi kız ve erkek çocuklar için giyinme davranışlarını kolaylaştıracağı düşünülen giysiler tasarlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Okulöncesi Çocuklar, Öz Bakım Becerileri, Giysi Tasarımı, Giyim

**APPERAL DESIGNS AIMED AT FACILITATING THE DRESSING SKILLS OF
PRESCHOOL CHILDREN**

ABSTRACT

This study focuses on dressing skills, one of the self-help skills of preschool children. The study examines the dressing skills, dressing preferences, and favorite colors and ornamentations of a total of 67 children, consisting of 34 girls and 33 boys aged 4 and 5 years at preschool stage. The study also tries to shed light into the evaluations of mothers on the dressing skills of their children. The study is descriptive in nature. Observation and questionnaire techniques have been employed in collecting research data. Research findings have been presented comparatively in marginal tables by frequency, percentage value and gender. Dresses thought to facilitate the dressing attitudes of preschool girls and boys have been designed line with the findings of this study.

Keywords: Preschool Children, Self-Help Skills, Apperal Design, Clothing

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

Okulöncesi eğitim, ilk çocukluk (early childhood) kavramı, genellikle 2-6 yaş evresini kapsamaktadır [1]. Bu dönem boyunca çocukların gelişimi, motor olarak adlandırılan bir seri davranış ve becerilerle şekillenmektedir. Motor gelişim, fiziksel büyüme ve gelişim ile birlikte beyin-omurilik gelişimi sonucu organizmanın isteme başlı olarak hareketlilik kazanmasıdır. Kilo artışı, boy uzaması ve kas gelişimine diğer bir deyişle fiziksel gelişime paralel olarak, hareket ve becerilerin kazanılmasında sinir sistemi ve kasların gelişimi önemli bir yer tutar. Bu anlamda motor gelişim, büyük kas motor gelişimi ve küçük kas motor gelişimi olarak iki kategoride incelenmektedir. Büyük kas motor beceriler, yürüme, koşma vb. lokomotor hareketler; salınım, dönme, eğilme vb. lokomotor olmayan hareketler; bir yerde belirli bir pozisyonu koruma hareketlerini ifade eden denge olmak üzere üç gruba ayrılmaktadır. Küçük kas motor gelişimi ise tutma, kavrama, yazma, çizme gibi manipülatif beceri olarak tanımlanan eli ve ayağı kullanma becerilerini ve nesne kontrol becerilerini kapsamaktadır. Bu becerilerin kazanılması doğum öncesi dönemde başlar ve ömür boyu devam eder [2 ve 3].

İlk çocukluk evresinde çocuklar, motor becerilerde daha az başarılıdır. Sadece denge ve koordinasyon değil, aynı zamanda dikkat ve incelik de isteyen bu karmaşık motor davranışları yapmadaki becerileri, bu evrede gelişmeye devam etmektedir. Bu becerilerin pek çoğu yemek, giyinmek, tuvalet gibi çocuklara bazı kişisel ihtiyaçlarını karşılamalarında yeterlik kazandıran fiziksel davranışlardır. Bu kategoride yer alan ince motor davranışlar (fine motor behaviors) öz bakım becerileri (self-help skills) olarak adlandırılır [4].

Öz bakım becerilerinin gelişimi, çocuğun yaşamında anne ve babasından bağımsızlığının başlangıcıdır. Okulöncesi dönemde çocuklara bu beceri ile ilgili temel bilgi ve alışkanlıkların kazandırılması, onların sağlıklı, kendine yeten, topluma uyumlu ve olumlu davranışlara sahip birer birey olmalarına zemin hazırlaması bakımından büyük önem taşımaktadır. Giyinme ise en temel öz bakım becerilerinden bir tanesidir [5 ve 6].

Çocuğun giyinme için sahip olması gereken beceriler, soyunma ile ilgili becerilerden çok daha zordur ve daha sonra kazanılmaktadır. Düğme açma-kapama, çit çit kullanma, fermuar açma-çekme, düğüm ve fiyonk yapma, el-göz eşgüdümü ve parmakla ilgili becerilerde tam bir gelişme gerektirmektedir. Bununla birlikte çocuğun, giysinin arkasını önünü, tersini yüzünü doğru olarak belirleyebilmesi, temiz ve kirli giysileri ayırt edebilmesi ve mevsimlere göre giysi seçebilmesi gibi beceriler de bu öz bakım becerisi içerisinde değerlendirilmektedir [5].

Beceri isteyen bir takım davranışların birbiri ardına yapılmasını gerektiren giyinme ilgili davranışların yapılmasında okul öncesi çocuklar hızlı bir gelişme gösterir. 2 ya da 3 yaşındaki bir çocuk düğmesiz, basit giysiler giyebilir ve fermuar kullanabilir. 3 ya da 4 yaşında ise düğmeleri ilikleyebilir ve giysilerini çıkartabilir. 5 yaşındaki bir çocuk ise kendi başına giyinip soyunabilir [7].

Çocukların giyinme öz bakım becerisini kazanmasında, gelişim ve beceri düzeyleri önemli olduğu kadar giysilerin tasarım ve üretim özellikleri de önemlidir. Son yıllarda giyim sektöründe okul öncesi dönem çocukları için üretilen giysilerde, bu yaş çocuğunun kendi başına giyinmesine yardımcı olabilecek tasarımlar yapılmaya çalışılmaktadır [8].

Tasarımcılar ürün tasarımı sürecinde çeşitli basamakları izlemektedir. Bye ve Hakala'nın (2005) aktarımıyla Watkins (1995),

tasarım süreci aşamalarını, kabul etme, analiz, tanımlama, fikir üretme, seçim, uygulama ve değerlendirme olarak belirlemiştir [9].

Şener (2000), Kuru and Çeğindir (2001) okulöncesi dönemde çocuk giysi tasarımı ve üretiminde dikkate alınması gereken en önemli öğelerin, bedensel gelişim hızı ve hareket özgürlüğü olduğunu belirtmişlerdir. Çocuk giysilerinin üretim ve tasarımında dikkat edilmesi gereken özellikleri ise şu şekilde sıralamışlardır:

- Giysiler, özellikle okulöncesi dönemde çocuğun rahat giyip çıkarabileceği şekilde tasarlanmalıdır.
- Tasarlanan modeller ve kalıp formlarında çocuğun gelişimi, rahatlık ve ergonomik yapı göz önünde bulundurulmalıdır.
- Çocuk giysilerinde kullanılacak kumaşların, cilde zarar vermemesi, ekolojik ürün standartlarına uygun olması ve yıkama, buruşma, desen ile renk haslıklarının yüksek olması gereklidir.
- Tasarlanan giysilerde çocukların beğenisine uygun, psikolojilerini güçlendiren, onları neşelendiren renk, desen ve süslemeler kullanılmalıdır.
- Çocuk giysilerinde kullanılacak fermuar, düğme, çıt-çıt, ferme-jüp gibi kapama araçları anti alerjik, dayanıklı, renk ve yıkama haslığı yüksek, kolay açılıp kapanabilir olmalıdır [10 ve 11].

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Okulöncesi çocukların, özgüven sahibi, kendine yeten bireyler olarak yetişmelerinde, öz bakım becerilerinin kazandırılması önemli bir konudur. Bu önemden hareketle yapılan bu çalışmada, okulöncesi çocukların öz bakım becerilerinden bir tanesi olan giyinme becerisi ele alınmıştır. Giyinme davranışlarında giysi özelliklerinden kaynaklanan güçlükler belirlenerek giyinme davranışlarının kolaylaştırılması ve giyinme becerilerinin geliştirmesine yönelik giysiler tasarlanmıştır.

Yapılan literatür taramalarında ulusal ve uluslararası boyutta okul öncesi çocukların öz bakım becerilerine yönelik çeşitli yayınlara rastlanmış ancak giyinme becerilerinin kolaylaştırılmasına yönelik giysi tasarımı konusunda ya da benzer bir konuda yayına rastlanmamıştır. Bu anlamda çalışmanın yapılan ilk çalışma olması bakımından önemli olduğu düşünülmektedir.

3. YÖNTEM (METHOD)

3.1. Örneklem (Participants)

Bu çalışmanın örneklemini Ankara'da bulunan okul öncesi dönemdeki 4 ve 5 yaş, 34 kız (%50.7) ve 33 erkek (%49.3) toplam 67 gönüllü çocuk ve anneleri oluşturmaktadır. Çocukların yaşlarının cinsiyetlere göre toplam dağılımları incelendiğinde %52.2'si 4 yaş ve %47.8'i ise 5 yaşta. Araştırmaya katılan annelerin yaş ortalaması (mean) 29.3'tür. Araştırmaya katılan annelerin eğitim durumları incelendiğinde %56.7'si ortaöğretim, %23.9'u lisans, %14.9'u ilköğretim ve %4.5'i ise önlisans mezunudur.

3.2. Araştırmanın Tasarımı ve Veri Toplama Araçları

(Design Of Research and Data Collecting Tolls)

3.2.1. Giysi Özellikleri ve Giyinme Becerilerinin Belirlenmesi (Determination of Clothing Features and Dressing Skillss)

Araştırmada giysi olarak gömlek ve pantolon ele alınmıştır. Araştırma verilerinin toplanmasında anket ve gözlem formu olmak üzere iki veri toplama aracı kullanılmıştır. Anket formu, çocuk giysilerinin tercihinde önem verilen özellikler, çocukların giysilerde sevdikleri renkler ve süslemeler ile ilgili sorular ve annelerin gömlek ve pantolon giyme becerisi konusunda çocuklarının becerilerine yönelik

görüşlerini belirlemeye yönelik sorulardan oluşmuştur. Gözlem formu ise okulöncesi çocukların gömlek ve pantolon giyme davranışlarını gözlemleyerek becerilerini değerlendirmeye ve giysi özelliklerinden kaynaklanan giyinme güçlüklerini belirlemeye yönelik olarak hazırlanmıştır. Çocukların gömlek ve pantolon giyme becerilerinin becerisini belirlemede, hem araştırmacılar gözlem yapmış hem de anket formunda bu konuda annelerin görüşlerini belirlemeye yönelik benzer sorular yer almıştır. Bu yaklaşımın nedeni annelerin çocuklarının giyinme becerilerine ilişkin görüşlerini belirtmelerinde duygusal bir yaklaşımın söz konusu olabileceği düşüncesidir. Bu durumu önlemek, giyinme davranışlarını daha ayrıntılı olarak inceleyebilmek ve tasarım ölçütlerini oluşturmak amacıyla anket uygulamasının yanı sıra gözlem uygulaması da yapılarak her iki çalışmada ulaşılan veriler birlikte değerlendirilmiştir.

Araştırma verilerinin elde edilmesinde kullanılan gözlem ve anket formlarının geliştirilmesinde öncelikle Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Çocuk Gelişimi Eğitimi Bölümündeki akademisyenlerle okulöncesi çocukların giyinme davranışlarına yönelik görüşmeler yapılmıştır. Beceri düzeylerinin belirlenmesine yönelik soruların hazırlanmasında Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Uygulama Anaokulunda eğitim gören 4-5 yaş çocukların gömlek ve pantolon giyme davranışları gözlemlenmiştir. Alınan uzman görüşleri, yapılan literatür taraması ve gözlemler sonucunda anket ve gözlem formları üzerinde gerekli düzenlemeler yapılarak araştırmada kullanılacak hale getirilmiştir. Hazırlanan anket ve gözlem formlarının uygulanması Türkiye'deki ünlü bir giyim markasının çocuk giysi satış bölümünde firma yetkililerinden çalışma izni alınarak yapılmıştır. Araştırma verilerinin toplanmasında kullanılan 4-5 yaş, erkek ve kız çocuklar için üretilen standart gömlek ve pantolonlar firma yetkililerinin bilgi ve önerileri doğrultusunda belirlenmiştir. Bu giysiler çocuklara giydirilerek giyinme becerileri gözlemlenmiş, çocuklar ve annelerine ise anket formları uygulanmıştır. Araştırma verilerinin istatistiksel analizleri SPSS 11.5 paket programında yapılmış, elde edilen bulgular cinsiyetlere göre frekans ve yüzde değerleri verilerek çapraz tablolarda sunulmuştur.

3.2.2. Tasarım Süreci (Design Process)

Araştırmanın giysi tasarımı sürecinde Bye and Hakala'nın (2005) aktarımıyla Watkins'in (1995) ortaya koyduğu basamaklardan analiz, tanımlama, fikir üretme ve seçim basamakları izlenmiştir.

Analiz basamağında, öncelikle tasarım probleminin çözümüne yönelik ilgili literatür incelenmiştir. Anket ve gözlem formları ile elde edilen verilerin istatistiksel analizleri yapılarak tasarım çalışmasında temel bilgiyi sağlayacak bulgular elde edilmiştir.

Tanımlama basamağında, tasarım problemine ilişkin okul öncesi çocukların, giysilerinde önemli görülen özellikler, hoşlandıkları giysi renkleri ve süslemeler, giyinme becerilerine ilişkin beceriler, giysi özelliklerinden kaynaklanan güçlükler ve çocuk giysi tasarımında dikkat edilecek noktalar temel konular olarak ele alınmıştır. Bu konularla ilgili bulgular kız ve erkek çocuklar için tasarlanan gömlek ve pantolonlara ilişkin tasarım ölçütlerinin geliştirilmesinde kullanılmıştır.

Fikir üretme basamağında, tasarım ölçütleri doğrultusunda okul öncesi kız ve erkek çocuklar için gömlek ve pantolonların tasarım çizimleri (sketches) yapılmıştır.

Seçim basamağında, yapılan giysi tasarımları tasarım ölçütleri ile kıyaslanarak, ölçütleri en iyi şekilde karşıladığı düşünülen

tasarımlar seçilmiştir. Seçilen tasarımların teknik çizimleri CorelDraw X3 programı ile bilgisayar ortamında yapılmıştır.

4. BULGULAR (RESULTS)

4.1. Giysi Tercihinde Etkili Tasarım Özellikleri (Efficient Design Features in Clothing Preferences)

Çocuk giysilerinin tercihinde model, kullanışlılık, rahatlık, renk ve kumaş dokusu gibi tasarım özellikleri etkili olmaktadır. Bu özelliklerin tercihini belirlemede 5 en önemli, 1 en önemsiz olmak üzere beş derece belirlenmiştir ve annelerden giysi özelliklerini tercihteki önemlerine göre sıralamaları istenmiştir. Araştırma bulguları incelendiğinde, en önemli özellik olarak yığılmanın %35.8'lik bir oranla rahatlıkta olduğu görülmektedir. %29.9'luk bir oranla renk, %17.9'luk oranla kullanışlılık, %13.4'lük bir oranla kumaş dokusu ve %3'lük bir oranla ise model en önemli özellik olarak belirlenmiştir. Çocuk giyiminde temel özellikler olmasına rağmen kumaş dokusu, %46.3'lük bir oranla, giysinin modeli ise %31.3'lük bir oranla incelenen özellikler arasında en önemsiz olarak görülmüştür.

4.2. Cinsiyetlere Göre Renk Tercihleri (Color Preferences According to Gender)

Okulöncesi çocukların cinsiyetlere göre renk tercihleri incelendiğinde, erkek çocukların en çok sevdiği giysi rengi %47.8'lik bir oranla mavi olarak belirlenmiştir. Bu rengi %17,9'luk bir oranla sarı, %14.9'luk bir oranla ise turuncu izlemektedir. Erkek çocuklar pembe rengi hiç tercih etmezken, kız çocuklarının giyside en çok sevdiği renk %50.7'lik bir oranla pembe olmuştur. Kız çocuklarının giyside hoşlandıkları diğer renkler, %47.8'lik bir oranla kırmızı, %22.4'lük bir oranla da yeşil olmuştur. Toplamda ise %56.7'lik bir oranla kırmızı en çok sevilen giysi rengi olmuştur.

4.3. Cinsiyetlere Göre Süsleme Tercihleri (Ornamentation Preferences According to Gender)

Giysilerde hoşlanılan süslemelerin cinsiyetlere göre dağılımı incelendiğinde, erkek çocuklar en çok %44.8'lik oranla çizgi film kahramanlarından (spiderman, supermen vb.) hoşlanmakta bunu %28.4'lük bir oranla yazılı baskılar izlemektedir. Kız çocukların ise en çok %25.4'lük eşit oranlarla masal kahramanlarından (külkedisi, uyuyan güzel vb.) ve boncuk, pul gibi süsleme malzemelerinin kullanılmasından hoşlandıkları, bunu %17.9'luk oranla dantelin izlediği görülmektedir. Toplamda en çok beğenilen süslemenin ise %59.7 ile çizgi film kahramanları olduğu belirlenmiştir.

4.4. Annelerin Çocuklarının Giyme Becerilerine İlişkin Görüşleri (Evaluations of Mothers the Dressing Skills of Their Children)

Annelerin çocuklarının gömlek giyme becerilerine ilişkin görüşleri incelendiğinde %56.7'lik bir oranla yetişkinlerden kısmen yardım alarak giyindikleri, %32.8'lik bir oranla kendilerinin doğru ve düzgün olarak giyebildiği, %10.4'lük bir oranla ise tamamen ebeveynlerinin ya da diğer yetişkinlerin giydirdiği görülmektedir. Cinsiyetlere göre dağılım incelendiğinde ise anneler, erkek çocuklarının %1.5'inin, kız çocuklarının ise %31.3'ünün gömleğini hiçbir yardım almadan kendisinin giydiğini belirtmişlerdir. Ayrıca annelere göre erkek çocukların %37.3'ü gömleğini yetişkinlerden kısmen yardım alarak giymekte, kız çocuklarının ise %19.4'ü gömleğini kısmen yardım alarak giymektedir. Erkek çocuk sahibi anneler çocuklarının

%10.4'ünü tamamen kendilerinin giydirdiğini belirtirken kız çocuk sahibi anneler böyle görüş belirtmemişlerdir (Tablo 1).

Annelerinin kız ve erkek çocuklarının pantolon giyme becerilerine ilişkin görüşleri incelendiğinde ise, %61.2'lik bir oranla yetişkinlerden kısmen yardım alarak giyindikleri, %28.4'lük bir oranla kendilerinin doğru ve düzgün olarak giyebildiği, %10.4'lük bir oranla ise tamamen yetişkinlerin giydirdiği görülmektedir. Cinsiyetlere göre dağılım incelendiğinde ise anneler, erkek çocuklarının %1.5'inin, kız çocuklarının ise %26.9'unun pantolonunu kendisinin doğru ve düzgün olarak giydiğini belirtmişlerdir. In addition, anneler erkek çocuklarının %37.3'ünün, kız çocuklarının ise %23.9'unun yetişkinlerden kısmen yardım alarak giydiği yönünde görüş bildirmişlerdir. Erkek çocuk sahibi anneler çocuklarının pantolonunu %10.4'lük bir oranla tamamen kendilerinin giydirdiğini belirtirken kız çocuk sahibi anneler böyle görüş belirtmemişlerdir (Tablo 1).

Tablo 1. Çocukların giyme becerilerine ilişkin görüşler
(Table 1. Evaluations of dressing skills of children)

Beceri	Cinsiyet	Erkek f (%)	Kız f (%)	Toplam f (%)
Gömlek				
Kendisi Doğru ve Düzgün Giyebilir		1 (%1.5)	21 (%31.3)	22 (%32.8)
Kısmen Yardım Alarak Giyer		25 (%37.3)	13 (%19.4)	38 (%56.7)
Kendisi Giyemez		7 (%10.4)	-	7 (%10.4)
Pantolon				
Kendisi Doğru ve Düzgün Giyebilir		1 (%1.5)	18 (%26.9)	19 (%28.4)
Kısmen Yardım Alarak Giyer		25 (%37.3)	16 (%23.9)	41 (%61.2)
Kendisi Giyemez		7 (%10.4)	-	7 (%10.4)

4.5. Çocukların Gömlek, Pantolon Giyme Becerileri ve Giysi Özelliklerinden Kaynaklanan Güçlükler (Dressing Skills of Children and Clothing Features Caused Difficulties)

Okulöncesi çocukların gömlek ve pantolon giyme becerileri ve giysi özelliklerinden kaynaklanan güçlükleri belirlemeye yönelik yapılan gözlemlerde pilot çalışmalarındaki gözlemlere dayanarak çocukların gömlek giymelerindeki temel davranışlar, gömleği kollarından üst bedene geçirme, yakadaki düğmeyi ilikleme, ön kapamadaki düğmeleri ilikleme ve ön kapamadaki düğmeleri doğru ilikleme olarak belirlenmiştir. Pantolon giymelerindeki temel davranışlar ise pantolonun ön ve arkasını ayırt etme, paçaları ayaklardan geçirme, pantolonu beline çekme, ön kapamadaki düğmeyi ilikleme ve fermuarı kapama olarak belirlenmiştir.

Gömlek giyme becerisinin cinsiyetlere göre dağılımı (Tablo 2) incelendiğinde erkek çocukların yarısına yakınının (%23.9), kız çocuklarının ise yarısından fazlasının (%34.3) gömleği bedenine geçirebilmektedir. Gömlek yakasında bulunan düğmeyi ilikleme davranışı incelendiğinde ise hem kız (%7.5) hem de erkek (%3) çocukların çok azının bu davranışı yapabildiği görülmektedir. Kız ve erkek çocuklarının tamamı ön kapamadaki düğmeleri ilikleyebilmektedir. Ancak kız çocukların yarısından fazlası (%34.3) düğmeleri doğru olarak ilikleyebilirken, erkek çocuklardan yarıya yakını (%22.4) doğru olarak ilikleyebilmektedir.

Yapılan gözlem sonucunda çocukların gelişimleri de dikkate alınarak araştırmada kullanılan standart gömleklerin giyinmesini güçleştiren özellikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bedene geçirme davranışının yapılmasında giysi özelliğinden kaynaklanan güçlüğün belirlenmesinde, çocukların bu davranışı yapmalarındaki beceri düzeylerinin yanı sıra model darlığı ya da kolların bedene geçirilmesinde kol oyuntusunun darlığı göz önünde bulundurulmuştur.

Gömlek giyildiğinde bedene uyumunda bir sorun gözlemlenmemesi nedeni ile bu davranışın yapılmasında yaşanan güçlüğü model darlığından kaynaklanmadığı sonucuna varılmıştır. Kol oyuntusunun darlığı göz önünde bulundurulduğunda ise çocukların kol oyuntusundan kollarını geçirirken ellerinin kol ile bedenin birleşme kısmına takıldığı ya da kol oyuntusunu bulmada güçlük çektiği gözlemlenmiştir. Bu nedenle bu davranışı yapmadaki güçlüğü çocukların gelişim düzeylerinin yanı sıra gömleğin kol oyuntusunun darlığından da kaynaklandığı düşünülmektedir. Çocukların gömlek yakasındaki düğmeyi ilikleyememelerinde yaşadıkları güçlüğü belirlemede gelişim düzeylerinin yanı sıra yakanın darlığı, düğme büyüklüğü, tasarımda yakada düğme ve iliğin kullanılması göz önünde bulundurulmuştur. Yaka iliklendiğinde boyun çevresine uygun olduğu gözlemlenmiştir. Bu nedenle güçlüğü yakanın darlığından kaynaklanmadığı sonucuna varılmıştır. Düğme büyüklüğü incelendiğinde ise düğmelerin yetişkin gömleklerinde kullanılan düğmeler olduğu ve çocukların bu boyuttaki düğmeleri kavramakta güçlük çektiği görülmüştür. Gelişim düzeyleri göz önünde bulundurulduğunda 4 ve 5 yaş çocuk giyiminde bu boyutta düğme kullanılmasının çocukların bu davranışı yapmalarını güçleştirebileceği düşünülmektedir. Ayrıca çocukların yakadaki düğmeyi göremediği, düğmeyi kavraya bile genellikle yakadaki doğru iliğe değil bir alttaki iliğe geçirdiği gözlemlenmiştir. Yakadaki düğmenin yanlış iliklenmesi ise gömleğin ön kapamasındaki tüm düğmelerin yanlış iliklenmesine neden olmaktadır. Bu nedenle yakadaki düğmenin iliklenmesinde yaşanan güçlüğü çocukların gelişim düzeyinin yanı sıra düğme boyutu ve tasarım açısından yakada düğme-ilik kullanılmasından kaynaklandığı sonucuna varılmıştır. Ön kapamada yer alan düğmeleri kız ve erkek çocukların ilikleyebildiği görülmüştür. Ancak, yetişkin gömleğinde kullanılan düğmeleri kavramada güçlük çektikleri ve giyinmelerinin uzun süre aldığı gözlemlenmiştir. Bu durumdan sıkıldıkları, bu nedenle de hırçınlaşarak giymeye devam etmek istemedikleri ya da annelerinden yardım istedikleri görülmüştür. Diğer taraftan doğru düğmeyi doğru iliğe iliklemede güçlük yaşadıkları, bu duruma gelişim düzeylerinin yanı sıra yakadaki düğmeyi yanlış ilikleme olmalarının da neden olduğu gözlemlenmiştir.

Tablo 2. Cinsiyetlere göre gömlek ve pantolon giyme becerileri
(Table 2. Dressing skills according to gender)

Davranışlar	Cinsiyet	Erkek f (%)	Kız f (%)	Toplam f (%)
Gömlek				
Bedene Geçirme		16 (%23.9)	23 (%34.3)	39 (%58.2)
Yakadaki Düğmeyi İlikleme		2 (%3)	5 (%7.5)	7 (%10.4)
Ön Kapamadaki Düğmeleri İlikleme		33 (%49.3)	34 (%50.7)	67 (%100)
Ön kapamadaki Düğmeleri Doğru İlikleme		15 (%22.4)	23 (%34.3)	26 (%56.7)
Pantolon				
Ön ve arkasını ayırt etme		32 (%47.8)	30 (%44.8)	62 (%92.5)
Paçaları ayaklardan geçirme		14 (%20.9)	21 (%31.3)	35 (%52.2)
Pantolonu beline çekme		24 (%35.8)	30 (%44.8)	54 (%80.6)
Ön kapamadaki düğmeyi ilikleme		13 (%19.4)	20 (%29.9)	33 (%49.3)
Fermuarı kapama		18 (%26.9)	30 (%44.8)	48 (%71.7)

Pantolon giyme becerisinin cinsiyetlere göre dağılımı (Tablo 2) incelendiğinde kız (%44.8) ve erkek çocukların (%47.8) tamamına yakınının pantolonun ön ve arkasını ayırt edebilmektedir. Paçaları ayaklardan geçirmede erkek çocukların yarısına yakını (%20.9) başarılı olurken, kız çocukların yarısından fazlası (%31.3) başarılı olmuştur. Pantolonu beline çekmede kız çocukların tamamına yakınının (%44.8) başarılı olduğu görülürken erkek çocukların yarısından fazlası (%35.8)

başarılı olmuştur. Ön kapamadaki düğmeyi iliklemede hem kız hem de erkek çocukların güçlük çektiği görülmüştür. Ancak kız çocuklar (%29.9), erkek çocuklara (%19.4) göre bu davranışı yapmada daha başarılı olmuşlardır. Pantolon fermuarını çekme davranışı incelendiğinde ise kız çocukların tamamına yakını (%44.8) başarılı olurken, erkek çocukların yarısından fazlasının (%26.9) başarılı olduğu gözlemlenmiştir. Tüm bulgular incelendiğinde, pantolonun ön ve arkasını ayırt etmede erkek ve kız çocukların tamamına yakınının başarılı olduğu görülürken, kız çocukların pantolon giymedeki diğer tüm davranışlarda erkek çocuklara göre daha başarılı olduğu görülmektedir.

Yapılan gözlem sonucunda çocukların gelişimleri de dikkate alınarak araştırmada kullanılan standart pantolonların giyinmesini güçleştiren özellikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Pantolonun ön ve arkasını ayırt etmede çocukların tamamına yakının başarılı olduğu gözlemlenmiştir. Pantolon paçalarını ayaklardan geçirmede çocukların karşılaştığı güçlüğü giysi özelliklerinden kaynaklanan nedenlerini belirlemede pantolon model boyunun standart ölçülerde olmaması ve paça darlığı dikkate alınmıştır. Pantolon giyildiğinde pantolon boyunun ve paça genişliğinin standart ölçülerde olduğu gözlemlenmiştir. Ancak doğası gereği pantolonun uzun paçalı bir giysi oluşu, çocuklar tarafından giyilmesini güçleştirmektedir. Ayakta bu giysiyi giymeye çalıştıklarında çocukların denge kaybı yaşadığı, bir paçasını ayaklarından geçirmede bazen uzun zaman alsa da başarılı oldukları ancak ikinci paçayı ayaklarından geçirmede zorlandıkları gözlemlenmiştir. Bu nedenle yetişkinlerin yardımına ihtiyaç duydukları ya da oturarak giyme ihtiyacı hissettikleri gözlemlenmiştir. Uzun paçalı bir giysi olan pantolonun giyilmesi sırasındaki bu güçlüklerin kısa paçalı giysiler olarak şort ya da kapri pantolonlarda çok daha az olacağı düşünülmektedir. Ayrıca çocuklara yönelik tasarlanan pantolonların paça genişliğinin artması durumunda giymenin kolaylaşacağı düşünülmektedir. Pantolonu beline çekmede çocukların yaşadığı güçlüğü nedenlerinin belirlenmesinde gelişim düzeylerinin yanı sıra pantolonun model darlığı, pantolon ön açıklığının yetersiz oluşu gibi giysi özellikleri dikkate alınmıştır. Yapılan gözlem sonucunda kız çocukların tamamına yakınının bu davranışı yapmada başarılı olduğu erkek çocukların ise çoğunun başarılı olduğu gözlemlenmiştir. Bu nedenle yaşanan güçlüğü pantolonun model darlığından ya da ön açıklığının yetersizliğinden kaynaklanmadığı sonucuna varılmıştır. Ancak, paçalar ayaklardan geçirildikten sonra çocukların eğilip pantolonu belinden kavrayıp yukarı doğru çekmede denge kaybı yaşayabildikleri ya da güçlerini kullanmada sorun yaşayabildikleri gözlemlenmiştir. Ön kapamadaki düğmeyi iliklemede karşılaşılan güçlüğü belirlenmesinde çocukların gelişim düzeyinin yanı sıra pantolon bel ölçüsü, standart çocuk pantolonlarının arka kısmında kullanılan lastiğin esneme özelliği ve düğme büyüklüğü dikkate alınmıştır. Pantolon giyildiğinde bel ölçüsünde herhangi bir sorun olmadığı gözlemlenmiştir. Pantolonun arka ortasında kullanılan lastiğin çocuklarda değişebilen ölçüler için uygun bir çözüm olmasına rağmen ön açıklıkta çocukların düğmeyi iliklemesini zorlaştırdığı düşünülmektedir. Bu zorluğun önce pantolon fermuarını çekip sonra pantolon düğmesini iliklemeye çalışan çocuklarda ise azaldığı gözlemlenmiştir. Ancak pantolon ön açıklığında yetişkinlerde kullanılan standart düğme kullanılmasının bu davranışı güçleştirmesinin yanı sıra çocuğun fermuar çekmede yetersiz oluşu ya da önce düğmeyi iliklemeye çalışmasının da bu davranışı güçleştirdiği gözlemlenmiştir. Ön kapamadaki fermuarı kapamada yaşanan güçlüğü nedenini belirlemede çocukların gelişim düzeyinin yanı sıra standart

pantolonda kullanılan fermuarın özellikleri dikkate alınmıştır. Araştırmada giyimi gözlemlenen standart çocuk pantolonunda kullanılan fermuarın yetişkin pantolonlarında kullanılan fermuar olduğu görülmüştür. Kız çocuklarının tamamına yakınının bu fermuarı kapamada başarılı olduğu gözlemlenmiştir. Bu davranışı yapmada zorlanan erkek çocuklarının ise daha çok fermuar elciğini kavrayamadığı ya da ön kapamadaki düğmeyi kapatamadığı için bu davranışı yapamadığı gözlemlenmiştir.

4.6. Kız ve Erkek Çocuklar İçin Giysi Tasarımları (Apperal Designs for Girls and Boys)

Okulöncesi kız ve erkek çocukların gömlek ve pantolon giyme davranışlarını kolaylaştıracak giysi tasarımlarının yapılmasında analiz, tanımlama, fikir üretme ve seçim basamakları izlenmiştir.

Analiz basamağında, anket ve gözlem formları ile elde edilen verilerin istatistiksel analizleri yapılarak tasarım çalışmasında temel bilgiyi sağlayacak bulgular elde edilmiş ve elde edilen bulgular bu çalışmanın bulgular (results) kısmında ayrıntılı olarak sunulmuştur.

Tanımlama basamağında, elde edilen bulgulara dayanarak kız ve erkek çocuklar için tasarlanan gömlek ve pantolonlara ilişkin tasarım ölçütlerinin geliştirilmiştir. Bu doğrultuda geliştirilen temel tasarım ölçütleri şunlardır:

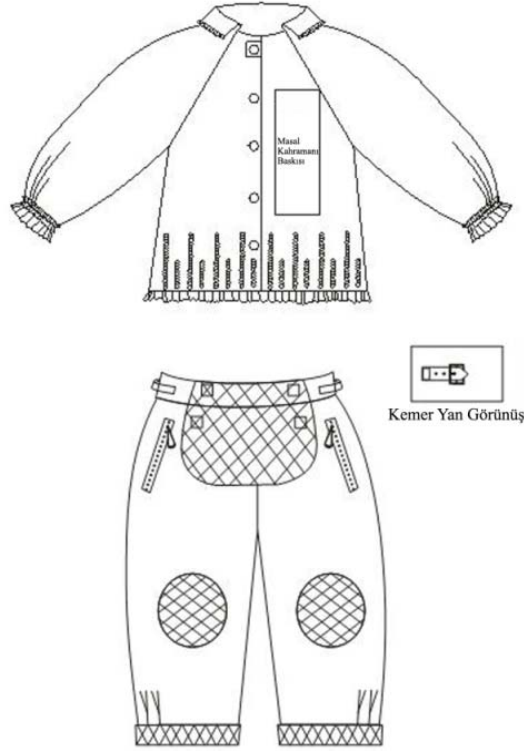
- Giysi özelliklerinden kaynaklanan giyinme güçlüklerini azaltarak giyinme becerisini kolaylaştırma
- Hareket rahatlığı sağlama
- Sağlığı koruma
- Çocukların hoşlandıkları renklerde olma
- Çocukların hoşlandıkları süslemeleri taşıma

Giysi özelliklerinden kaynaklanan giyinme güçlüklerini azaltma ölçütünü karşılamada gömlek ve pantolon giymeye yönelik gözlem sonuçları dikkate alınmıştır. Bu sonuçlara göre giyinmeyi güçleştiren giysi problemleri ve problem kaynakları belirlenerek tasarım çözümleri geliştirilmeye çalışılmıştır (Tablo 3).

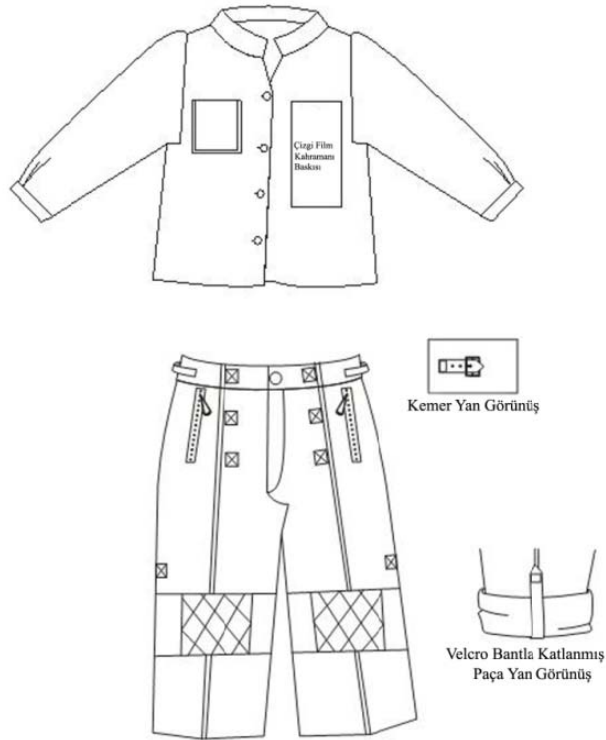
Fikir üretme basamağında tasarım ölçütleri doğrultusunda kız ve erkek çocuklar için çok sayıda gömlek ve pantolon tasarlanmıştır. *Seçim basamağında* bu tasarımlar içerisinde tasarım ölçütlerini en iyi şekilde karşıladığı düşünülerek seçilen gömlek ve pantolon tasarımları Şekil 1 ve 2'de sunulmuştur.

Tablo 3. Giyinme problemleri, kaynakları ve tasarım çözümleri
(Table 3. Clothing problems, causes of problems and design solutions)

Giyinme Problemleri	Problem Kaynakları	Tasarım Çözümleri
Gömlek		
Gömleği bedene geçiremememe	Kol oyuntusunun darlığı	-Kol oyuntusunu genişletme -Kare ya da raglan kol kullanımı
Yakadaki düğmeyi ilikleyememe	-Düğme boyutu -Gelişim düzeyi -Tasarımda yakada düğme-ilik kullanımı	-Çocukların gelişim düzeyine uygun büyüklükte düğme kullanımı -Yakadaki kapamada ilik düğme kullanmama ya da çıt çıt, velcro bant gibi başka bir kapama tekniği kullanma
Ön kapamadaki düğmeleri doğru ilikleyememe	-Düğme boyutu -Gelişim düzeyi -Yakadaki düğmeyi ilikleyememe	-Çocukların gelişim düzeyine uygun büyüklükte düğme kullanımı -Farklı renklerde düğme ve düğmelerin renklerinde ilik kullanımı
Pantolon		
Paçaları ayaklardan geçiremememe	-Paça genişliği -Pantolonun uzun paçalı bir giysi oluşu	-Geniş paçalı modeller -Paça boyunu geçici olarak kısaltmayı sağlama
Pantolon düğmesini ilikleyememe	-Düğme boyutu -Gelişim düzeyi -Arka ortada lastik kullanımı	-Düğme-ilik dışında çıt çıt, velcro bant gibi başka bir kapama tekniği ya da yardımcı malzeme kullanımı -Değişen ölçülere uyum sağlamada bel genişliği için lastik yerine başka çözümler bulma
Fermuarı kapatamama	-Fermuar elciğinin küçük oluşu	-Elcik boyutu büyük fermuar kullanımı -Ön kapamada fermuar yerine çıt çıt, velcro bant gibi başka bir yardımcı malzeme kullanma

Şekil 1. Kız çocuklar için gömlek ve pantolon tasarımları
(Figure 1. Shirt and trouser designs for girls)

Şekil 2. Erkek çocuklar için gömlek ve pantolon tasarımları
(Figure 2. Shirt and trouser designs for boys)

Seçilen tasarımların ölçütleri karşılama sahip olduğu özellikler ve tasarım açısından yapılan tüm uygulamalar ayrıntıları ile şöyledir:

Tasarım alternatiflerini ortaya koyma amacı ve cinsiyet rolü gereği kız ve erkek çocuklar için ayrı ayrı gömlek ve pantolonlar tasarlanmıştır. Tasarımlarda hareket rahatlığı göz önünde bulundurularak daha bol kesimli ve sade modeller tercih edilmiş, yardımcı malzemeler (fermuar, düğme vb) çoğunlukla fonksiyonel özellikleri gereği kullanılmış, süsleme amacıyla kullanımlarından kaçınılmıştır. Sağlığı koruma ölçütünü karşılamak amacıyla tasarımlarda ter emme, yumuşak tuşesi ile tene zarar vermeme ve bakım kolaylığı gibi özellikleri nedeniyle gömleklere ve pantolonlarda renkli doğal liflerden üretilmiş kumaşlar ya da örgü kumaş kullanılması düşünülmüştür. Çocukların hoşlandıkları renkte olma ölçütünün karşılanmasında araştırma bulguları göz önünde bulundurulmuştur. Bulgulara göre kız çocukları için geliştirilen tasarımlarda en sevdikleri renk olan pembe ve tonları, erkek çocuklar için geliştirilen tasarımlarda ise en sevdikleri renk olan mavi ve tonları ağırlıklı olarak kullanılmıştır. Tasarımlarda çocukların sevdikleri süslemeleri taşıma ölçütünün karşılanmasında araştırma bulgularına göre erkek çocuklar için çizgi film kahramanları, kız çocuklar için ise masal kahramanları ve pul, payet gibi parlak süsleme malzemeleri ile dantel kullanılmıştır. Giysi özelliklerinden kaynaklanan giyinme güçlüklerini azaltma ölçütünü karşılamada ise gömlek ve pantolonlarda araştırmada geliştirilen tasarım çözümleri uygulanmıştır. Bu çözümlere göre giysiyi bedene geçirme davranışını kolaylaştırmak amacı ile kız çocuklar için tasarlanan gömlekte raglan, erkek çocuklar için tasarlanan gömlekte ise kare kol kullanılmıştır. Kol ucunda ise çocukların düğmeli kapamaları yapmada yaşadıkları zorluk göz önünde bulundurularak manşet ve düğme kullanımı tercih edilmemiştir. El genişliği dikkate alınarak kız çocuk gömleğinin kol ucunda lastikli büzgü kullanılmıştır. Ayrıca sevdikleri süslemelerden dantelin büzgü ile birlikte kol ucuna dikilmesi düşünülmüştür. Erkek çocuk gömleğinin kol ucunda ise elin geçeceği genişliğe göre pilili ince bir bant kullanılmıştır.

Araştırmada okulöncesi kız ve erkek çocukların tamamına yakınının ön ortasında biten standart gömlek yakasındaki düğmeyi ilikleyemediği gözlemlenmiştir. Bu durum göz önünde bulundurularak kız çocuk gömleğinde tasarım açısından yakadaki kapamada başka bir kapama tekniği kullanma çözümleri uygulanmıştır. Bu çözüm doğrultusunda gömlek yakası ön ortasına kadar devam ettirilmemiş, raglan kesiklerin devamı olarak dönen ve ucunda sevdikleri süsleme olarak dantelin kullanıldığı bir yaka düşünülmüştür. Yakada bulunan ilk düğmenin ise ilikle değil velcro bant ile kapatılması tercih edilmiştir. Bu tercihle çocukların yakadaki düğme ve iliği göremeyip yaka düğmesini yanlış iliğe ilikleme nedenini ile ön kapamadaki diğer düğmeleri yanlış ilikleme sorununa da çözüm getirilmiştir. Ancak velcro bantın ön ortasının bütününde kullanımının çocukların ilikleme becerisini geliştirebilmeleri açısından uygun olmayacağı düşünülmüştür. Bu nedenle diğer düğmelerin kapanmasında ilik kullanılmıştır. Kız çocukların çoğunun ön kapamadaki düğmeleri doğru ilikleyebildiğinin gözlemlenmiş olması ve yanlış ilikleme önlemede yakadaki çözümlerin yeterli olacağı düşünüldüğü için bu davranışı kolaylaştırmada araştırmada önerilen diğer tasarım çözümleri (Tablo 3) kullanılmamıştır. Ancak küçük motor davranışları yapmadaki gelişim düzeyleri nedeni ile yetişkin gömleklere kullanılan boyuttaki standart düğmeyi kavramada güçlük çekmekte ve giyinmeleri süre almaktadır. Bu nedenle ön kapamada standart gömlek düğmesinden daha

büyük boyuttaki düğmeler kullanılmıştır. Bu uygulamalara ek olarak gömleğin ön kısmında sevdikleri süslemeler olan masal kahramanlarının pullu işleme ile süslenmiş baskılarının uygulanması düşünülmüştür.

Erkek çocuklar için tasarlanan gömlekte yakadaki düğmeyi iliklemede yaşanan güçlüğü azaltılmasında tasarım alternatifi sunmak amacı ile kız çocuklar için uygulanan tasarım çözümünden farklı bir çözüm uygulanmıştır. Bu tasarımda yaka açıklığı "V" şeklinde göğüs üzerine kadar derinleştirilmiştir. Bu derinleştirme ile ilik ve düğme çocukların görebileceği noktaya kadar taşınmıştır. Yaka olarak ise standart gömlek yakası yerine ince bir hakim yaka düşünülmüştür. Araştırmada erkek çocukların tamamının ön kapamadaki düğmeleri iliklemediği ancak yetişkin giyiminde kullanılan standart gömlek düğmesini kavramada zorlandıkları gözlemlenmiştir. Bu sorunu azaltmak amacıyla ön ortasındaki kapamada daha büyük boyuttaki düğmeler kullanılmıştır. Bununla birlikte, erkek çocukların yarıya yakınının ön ortasındaki düğmeleri doğru iliklemede başarısız olmaları nedeniyle düğme ve iliklerde renk uygulamasına gidilmiştir. Bu uygulamada dört farklı renkte düğme kullanılmıştır. Bu düğmelerin karşılığı olan iliklerin ise düğmelerle aynı renkte örülmesi düşünülmüştür. Böylelikle çocuklara hangi düğmeyi hangi iliğe iliklemeleri gerektiği konusunda ipucu verilmiştir. Bunun dışında gömleğin ön kısmında sevdikleri süsleme olan çizgi film kahramanları baskısı ve fonksiyonel amaçlı bir cep kullanılması düşünülmüştür. Kız ve erkek çocuk için tasarlanan gömleklerin arka kısımlarında ise kullanımda rahatlığı artırmak ve üretim maliyetini uygun seviyede tutmak amacıyla tasarım açısından farklı kesim ve süsleme uygulamalarına gidilmemiştir.

Hareket rahatlığı sağlamak ve ayakları paçalardan geçirme davranışını kolaylaştırmak amacıyla kız ve erkek çocuklar için bol kesimli pantolonlar tasarlanmıştır. Ancak ayakları paçalardan geçirme davranışında kız çocukların çoğunluğu başarılı iken erkek çocukların yarıya yakınının başarılı olduğu gözlemlenmiştir. Erkek çocukların bu zorluğu yaşamalarında pantolon paça genişliğinin yarı sıra pantolonun uzun paçalı bir giysi oluşunun da etkili olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle erkek çocuk pantolonunda bol kesimli paçalara ek olarak pantolon boyunu geçici olarak kısaltan velcro bantlı şeritler kullanılmıştır. Kız çocuk pantolonunda ise davranışı yapmada başarılı oldukları için bu uygulamaya gidilmemiş sadece bol kesimli paçalar ve paça ucundaki bolluğu toparlayan bir bant kullanılmıştır. Pantolon düğmesini ilikleme ve fermuarı çekme davranışlarında yaşanan zorluğu azaltmak için kız ve erkek çocuk pantolonlarında patletli ve düğmeli kapamalar yerine velcro bantlı kapamalar uygulanmıştır. Bu kapamalarda tasarım alternatifi sunmak amacıyla kız çocuk pantolonu için ön ağ kısma dikilen velcro bantlı bir parça düşünülmüştür. Erkek çocuk pantolonunda ise paçalarda ütü çizgisi hizasında kesikler ve bu kesiklerin devamında velcro bantla kapanan açıklıklar düşünülmüştür. Ayrıca pantolonun ağ kısmında görsel açıdan standart pantolona benzeyen ancak fonksiyonel özelliği olmayan patlet ve düğme uygulanmıştır. Çocukların pantolon ön açıklığını kavuşturarak düğmeyi ilikleme ve fermuarı çekme davranışlarını yapmalarını zorlaştıran bir başka giysi özelliği ise arka ortada lastik kullanımıdır. Arka ortada kullanılan lastiğin yarattığı gerilimle başa çıkmada kimi zaman çocukların kuvveti yetmezken kimi zaman da bu gerilime karşı kuvvet harcarken aynı zamanda beceri isteyen ilikleme davranışını yapabilmeleri güçleşmektedir. Bu durum ve çocuklarda büyüme sonucu bel ölçüsünün kısa sürede değişebilmesi nedeni ile tasarımlarda arka ortada lastik kullanımı yerine pantolon kemerinin iki yanında küçük ayarlanabilir kemerler kullanılmıştır. Kız ve erkek çocuk pantolonlarında bu uygulamalara ek olarak oyun sırasında pantolon

dizlerinde oluşabilecek yıpranmayı azaltmak ve olası düşmelerde dizleri korumak amacıyla elyaflı dizlikler kullanılmıştır. Ön kapamada fermuar kullanılmadığı için bu beceriyi geliştirmelerinde alternatif olarak ceplerde fermuar uygulamasına gidilmiştir. Yetişkin giyiminde kullanılan standart fermuar elciğini kavramada yaşadıkları güçlük göz önünde bulundurularak daha büyük elcikli fermuarlar kullanılması düşünülmüştür.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA (CONCLUSION AND DISCUSSION)

Okulöncesi dönemde çocukların öz bakım becerilerini kazanması, toplumun özgüven sahibi, kendine yeten, olumlu davranışlara sahip bireyleri olarak yetişmelerinde önemli bir yere sahiptir. Bu önemden hareketle yapılan bu araştırmada öz bakım becerilerinden bir tanesi olan giyinme becerisi ele alınmış, bu becerinin kazanılmasında giysi özelliklerinden kaynaklanan güçlükler belirlenerek, çocukların gelişim özelliklerini dikkate alan, ihtiyaç ve beğenilerini karşılayan giysilerin tasarlanması amaçlanmıştır.

Araştırma sonucunda anneler ve çocukların giysi tercihinde en fazla önem verilen özellik olarak rahatlık gözlemlenirken, giysi modeli ve kumaş dokusu en az önem verilen özellikler olmuştur. Bunun nedeninin çocuk giyiminde bu özelliklerin, rahatlık, kullanışlılık gibi özelliklerle kıyaslandığında daha önemsiz olarak algılanması olduğu düşünülmektedir. Oysa ki, model ve doku bir giysinin rahatlığı ve kullanışlılığı ile doğrudan ilişkili özelliklerdir. Anne ve çocukların giysi tercihinde rahatlıktan sonra en çok önem verilen özellik ise renk olmuştur. Bunun nedeninin rengin, insan duygularının ifadesinde bir iletişim biçimi olması ve giysi tercihinde kişiler üzerinde psikolojik etki yaratması olduğu düşünülmektedir. Rengin kişiler üzerinde yarattığı psikolojik etkiler konusunda yapılan çeşitli çalışmalarda benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Eray and Çivitçi (2000), yaptıkları araştırmada giyside kullanılan renklerin insan psikolojisini doğrudan etkilediğini ortaya koymuşlardır. Giyside kullanılan renkler insan psikolojisini etkilemekte, insan psikolojisi de renk seçiminde etkili olmaktadır. İnsanların kişilik yapısı, geçirdiği çocukluk dönemi ve yaşadığı toplum renk tercihlerini etkilemektedir [12]. Şener (2000)'e göre çocuk giysilerinde kullanılan pembe, mavi, açık yeşil gibi renkler çocuğa sakinlik, kırmızı, turuncu gibi canlı renkler ise hareketlilik vermektedir [10].

Erkek ve kız çocukların giyside hoşlandıkları renkler incelendiğinde erkek çocukların yoğunlukla mavi, kız çocukların ise yoğunlukla pembe rengi tercih ettiği görülmüştür. Süsleme tercihleri incelendiğinde ise kız çocuklar, boncuk, pul, dantel gibi süsleme malzemelerinin giysilerinde kullanılmasını yoğunlukla isterken erkek çocuklar hiç istememektedir. Renk ve süsleme tercihlerindeki bu durumun cinsiyet rolü gereği olduğu düşünülmektedir. Cinsiyet rolü, eril (masculine) ya da dişil (feminite) olarak etiketlenebilen davranışları, tutumları, değerleri, düşünme biçimlerini ya da giyinmeyi ve kişinin bedenini süslemesini, oturmayı, konuşmayı ve yürümeyi kapsamaktadır. Okul öncesi çocuklar kimliklerini erkek (male) ya da dişil (female) olarak anlamayı öğrenerek, iki rolü nelerin oluşturduğuna ilişkin kavramları geliştirmekte ve bunlara uygun davranışları benimsemektedir. Çocuğun içinde yaşadığı toplumun örf ve adetleri ile sosyokültürel çevresi de cinsiyet rollerini öğrenmesinde önemli rol oynamaktadır. Okul öncesi dönemdeki çocukların cinsiyetlerini algılamalarını sosyal öğrenme ve bilişsel gelişim teorileri farklı açılardan değerlendirmektedir. Sosyal öğrenme teorisine göre çocuklar cinsiyetlerine uygun rolleri ebeveynlerini gözlemleyerek ve taklit ederek öğrenmektedir. Bilişsel gelişim

teorisine göre ise çocukların cinsiyetlerini algılamaları bilişsel gelişimleri ile ilişkilidir [1 ve 13].

Araştırmada yer alan kız ve erkek çocukların süsleme tercihinde çizgi film ve masallarda yer alan özel karakterlerin etkili olduğu görülmüştür. Erkek çocuklar süsleme olarak en fazla oranla çizgi film kahramanlarını tercih etmişlerdir. Kız çocuklar ise giysilerinde kullanılmasını istedikleri süslemeler arasında masal kahramanlarını yoğunlukla belirtmişlerdir. Haynes ve diğerlerinin (1993) okulöncesi çocukların giysileri markalarına göre değil özel karakterlere (Barbie, Ninja Turtles) göre tercih ettiğini ortaya koyan araştırmaları da bu sonucu destekler niteliktedir [14].

Çocukların giyinme becerisine ilişkin literatürde çeşitli çalışmalar yer almaktadır. Ancak bu araştırma konusuna benzer bir çalışmaya rastlanmamıştır. Maden ve diğerlerinin (2003) öz bakım becerileri düzeylerinin belirlenmesinde Denver-II Gelişimsel Tarama Testi uygulayarak yapmış olduğu çalışmada 4-5 yaş gurubu (kız çocuk N=22 - erkek çocuk N=34) çocukların %89.3'ünün bağlama hariç kendi kendilerine giyinebildiği, %85.7'sinin giysi düğmelerini ilikleyip çözebildiği, %51.8'inin ise fermuarın alt kısmını geçirir becerisinde başarılı oldukları belirlenmiştir [15]. Ancak, bu çalışmada kullanılan giysi türünden, giysilerin model özelliklerinden bahsedilmemiştir. Bu çalışmada ise okul öncesi çocukların gömlek ve pantolon giyme becerilerine ilişkin ebeveyn görüşleri alınmış, giysiler çocuklara giydirilerek giyinme becerileri ve giysi özelliklerinden kaynaklanan giyinme güçlükleri belirlenmeye çalışılmış, cinsiyetler arası karşılaştırmalar yapılmıştır. Araştırma sonucunda okul öncesi çocukların gömlek giyme becerileri incelendiğinde annelerine göre, kız çocuklar, erkek çocuklara oranla belirgin bir farkla gömleğini kendisi giymekte, erkek çocuklar kız çocuklara oranla daha fazla kısmen yetişkinlerin yardımına ihtiyaç duymaktadır. Ayrıca kız çocuklarda söz konusu değilken erkek çocuklardan bazıları tamamen yetişkin yardımına ihtiyaç duymaktadır. Pantolon giyme becerileri incelendiğinde ise annelerine göre kız çocuklar erkek çocuklara oranla belirgin bir farkla pantolonunu kendisi giymekte, erkek çocuklar kız çocuklarına oranla daha fazla yetişkinlerin kısmi yardımına ihtiyaç duymaktadır. Ayrıca kız çocuklarda söz konusu değilken erkek çocuklardan bazıları pantolon giymede tamamen yetişkin yardımına ihtiyaç duymaktadır. Araştırmada annelerin çocuklarının giyinme becerilerine yönelik görüşleri ile gömlek ve pantolon giyme becerisine yönelik olarak araştırmacılar tarafından yapılan gözlem sonuçlarının büyük ölçüde uyum sağladığı görülmüştür.

Araştırmada ulaşılan önemli sonuçlardan bir tanesi ise yaşıt kız ve erkek çocukların gömlek ve pantolon giymede, benzer davranışlarda sorunlar yaşamalarına rağmen kız çocukların erkek çocuklara göre daha becerikli olmasıdır.

Araştırmada tasarım açısından cinsiyet, yaş ve ölçü olarak uygun olduğu düşünülerek satışa sunulan standart gömlek ve pantolonlar incelenmesine rağmen, bu giysilerin sahip olduğu çeşitli özelliklerin okulöncesi çocukların giyinme becerilerini güçleştirdiği görülmüştür. Bu bağlamda çocuk giyiminde tasarımcı ve üreticilerin, çocukların gelişim özelliklerine, ihtiyaç ve beğenilerine daha fazla önem vermesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Bunun yanı sıra çocuk gelişimi ve giysi tasarımı alanında çalışan uzman ve akademisyenlerin giyinme becerisini çeşitli yönleri ile ele alarak daha fazla sayıda araştırma yapmalarının okulöncesi çocukların giyinme becerilerinin geliştirilmesinde ve giyinmede karşılaştıkları güçlerin giderilmesinde katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Örneğin, bu araştırmada ele alınan gömlek ve pantolondan farklı olarak diğer çocuk giysileri üzerine

benzer çalışmalar yapılabileceği gibi giyinme becerisinin öğretimi üzerine de çeşitli çalışmaların yapılabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR (REFERENCES)

1. Gander, M.J. ve Gardiner, W.H., (1998). Çocuk ve Ergen Gelişimi. Ankara: İmge Kitapevi.
2. Aral, N., Baran, G., Bulut, Ş. ve Çimen, S. (2001). Çocuk Gelişimi I. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
3. Mağden, D., Şahin, S., Karaaslan Baç, T. ve Işıtan, S., (2004). Ankara İl Merkezindeki Üç-Altı Yaş Gurubu Çocukların Küçük ve Büyük Kas Motor Gelişim Beceri Düzeylerinin Değerlendirilmesi. Çocuk Gelişimi ve Eğitim Dergisi, 10-11, ss:23-36.
4. Estes, L.S., (2004). Essentials of Child Care and Early Education. USA: Pearson, A&B Publishing.
5. Varol, N., (2004). Öz Bakım Becerilerinin Öğretimi. İstanbul: Kök Yayıncılık.
6. Demiriz, S. ve Dinçer, Ç., (2001). 5-6 Yaş Çocuklarının Öz Bakım Becerilerinin Cinsiyet Ve Okulöncesi Eğitim Alma Durumlarına Göre İncelenmesi. Milli Eğitim Dergisi, Sayı:150, Mart-Nisan-Mayıs, www.meb.gov.tr.
7. Kail, R., (2004). Children and Their Development. USA: Pearson Education Inc.
8. Demiriz, S. ve Dinçer, Ç., (2000). Okulöncesi Dönem Çocuklarının Öz Bakım Becerilerinin Annelerinin Çalışıp Çalışmama Durumuna Göre İncelenmesi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. No:19, ss:58-65.
9. Bye, E. and Hakala, L., (2005). Sailing Apparel For Women: A Design Development Case Study. Clothing and Textiles Research Journal. No:23, pp:45-55.
10. Şener Demir, F., (2000). Çocuk Giyimi. İstanbul:Ya-Pa Yayınları.
11. Kuru, S., Çeğindir, N., (2001). Çocuk Giysi Tasarımında Kalıp Çizimleri. Ankara:Gazi Kitapevi.
12. Eray, F. ve Çivitci, Ş., (2000). Giyside Kullanılan Renklerin İnsan Üzerindeki Psikolojik Etkileri. Mesleki Eğitim Dergisi, 2(1), ss:63-72.
13. Üstün, E., (2003). Okulöncesi Dönemdeki Kız Çocuklarının Beden Algısı, Çocuk Gelişimi ve Eğitim Dergisi, 8-9, ss:44-48.
14. Haynes L.H., Burts C.D., Dukes A., and Cloud, R., (1993). Consumer Socialization of Preschoolers and Kindergartners as Related to Clothing Consumption, Psychology and Marketing, 10(2), pp:151-166.
15. Mağden, D., Şahin, S. ve Karaaslan Baç, T., (2003). Ankara İl Merkezinde 3-6 Yaş Grubu Çocukların Öz Bakım Becerilerinin İncelenmesi, 8-9, ss:1-13.